SLOVENIA SEURA

Slovenia-Seuran tiedote

Kesäkuu / 2017

Luettavissa seuraavaa:

• Suurlähettiläs Tone Kajzerin tervehdys-25 vuotta diplomatiasuhteita:

"Among the very important building blocks of cooperation among Slovenia and Finland I see the work done by the association of friendship "Slovenia Seura" and by our Slovenian Community in Finland"

• Nostra Europa-palkittu Ljoba Jence palkintojuhlassa Turussa:
perinnnetietoutta Cerknica-järven ympäristöön, lue raportti seuran kotisivullta

• Lena Björklund ja kreikkalais-italialainen johdatus Slovenian matkailuun

• Kari Klemelä kertoo yhdestä lempilinnastaan: Snežnikin linna Kozariščessa, 25 km Cerknicasta etelään. Linna tunnetaan jo 1000-luvulta.

• Tekniikan museo ja EU:n suojeluspyhimys-Huuskoset Slovenian matkoilla

• Ajankohtaiset uutiset:

- Postojan olminpoikaset kasvavat
- Halla koetellut Slovenian hedelmä- ja marjakasvustoja
- Luomutilat kaipaavat tietoa ja tukea
- Hunajainen vitamiinipilli ja savuinen oliiviöljy keräävät suosiota

Letter from Ambassador on the celebration of the 25th Anniversary of diplomatic relations between Slovenia and Finland

Tone Kajzer, Slovenian suurlähettiläs

Letter from Ambassador on the celebration of the 25th Anniversary of diplomatic relations between Slovenia and Finland

In 2017 when Finland is celebrating its centenary, Slovenia and Finland are also marking the 25 years of the establishment of the diplomatic relations. The official diplomatic relations among the two countries were established in February 1992.

The recognition of Slovenia by the international community was possible because of the strong will of Slovenian people expressed at referendum in 1991 where we took the obligation to responsibly take care for ourselves and to live in the independent state. And recognition came also thanks to the efforts of all Slovenians and the friends of Slovenia abroad, also in Finland. Looking back we are, and we must be grateful for that.

After the official establishment of diplomatic relations the two nations, where cooperation and many friendly ties among the Slovenians and Finns existed before Slovenia became internationally recognized, we started to build the partnership between the two states on the basis of joint interests and mutual respect.

We can proudly say today, after the quarter of the century of building and deepening our relations and cooperation, that Slovenia and Finland both countries members of the European Union are like minded countries and are enjoying very intense partnership cooperation.

Building the partnership among the two countries and two nations is by my humble opinion like building the complex structure where all the elements and levels of the building are important and where the fundament of the building is based upon the common European values and is resting on excellent and friendly interaction among the people of Slovenia and Finland.

In the past quarter of the century we had very intensive interaction on the political, economic, cultural, educational and on the people to people level. All interactions contributed very much to our close cooperation we are enjoying today. We have had state visits of two Presidents and visits on the level of the Speakers of the Parliament and on the level of Prime and Foreign Ministers. We had many business and other also cultural events, different exhibitions like photo exhibition of Slovenia last year in the Center of Helsinki, all in the function of further promoting and deepening our cooperation.

Among the very important building blocks of cooperation among Slovenia and Finland I see the work done by the association of friendship "Slovenia Seura" and by our Slovenian Com-

munity in Finland where much was done by Association of Slovenian Parents.

I had the honor to serve in Finland from 2009 – 2012 and I have now the privilege to serve again from 2013 on. I am grateful to Slovenia Seura, to the current and to the previous leaderships, who made a great contribution to the positive promotion of Slovenia in Finland and enlarged the circles of friends among Slovenians and Finns.

In this regard I am particularly grateful to founder of "Slovenia Seura" Mr. Kari Klemela who translated many Slovenian books, among others also Drago Jančar's "I saw her that night", and who opened doors for Slovenian stories into many Finnish homes and hearts.

I am also optimistic about our future relations. Despite the distance between our two countries we find similarities and like-mindedness in many fields (human rights and rule of law, innovation, e-governance, public health, forestry if I mention only few) and I think economic cooperation between our two countries, which is going very well, has still substantial potentials.

We at the Embassy of Slovenia placed now in Copenhagen are working intensively to further deepen our cooperation and we are encouraging more interaction in sectors like education, information and communication technologies, energy and environmental technologies, constructions, logistics, wood processing industry, design and tourism.

In this connection I would like to use this opportunity and invite businessmen and all people from both countries to explore the opportunities and to build on projects of cooperation which will contribute to the growth of both economies and to the well-being of the Slovenians and Finns.

Dear Friends,

We are marking 25th Anniversary of diplomatic relations and thanks to our common efforts we have achieved very high level of cooperation and friendship between Slovenia and Finland which we can be proud of. I am assured that good relations and cooperation will continue in the future.

Allow me to conclude this letter in an optimistic way, despite many challenges we are facing within our European cooperation and globally, and congratulate Finland and Finnish people on the centenary of Finnish independence.

Ljoba Jence

Tämä projekti on Sloveniassa sijaitsevan Cerknica-järven ympärille kietoutuva monikulttuurinen perinneohjelma. Se palkittiin alkukesästä 2017 Turussa pidetyssä Nostra Europa-järjestön gaalassa. Palkinnon otti vastaan projektin vetäjä ja perinnetalon "emäntä", slovenialainen Ljoba Jence.

Turun lisäksi hän vieraili Helsingissä ja tutustui pääkaupunkiseudun museoihin, mm. Sibeliuksen kotimuseoon Ainolaan Järvenpäässä. Helsingissä ollessaan Ljoba kertoi projektista, joka sai alkunsa myös huolesta ehkäistä järven saastuminen ja turvata alueen asukkaille tulevaisuuden edellytykset. Vanhat perinnetaidot otettiin nyt projektissa nuoren polven käyttöön.

Perinne järven ympärillä

Karstijärvi Cerknica on tunnettu siitä, että kalkkimaassa sen vedenpinnan laskiessa, kalat joutuvat kuivalle maalle joskus montakin kertaa vuodessa ja Kalastajaseura kerää elävät kalat talteen turva- altaaseen verkon taakse. Järvellä on myös rikas kasvusto ja se on tunnettu muuttolintujen levähdyspaikkana matkalla pohjoiseen tai etelään. Mutta on vielä muutakin arvokasta.

Järven asukkailla on säilynyt perinnetietoa, jota järven saastumiselta pelastamisen lisäksi haluttiin siirtää nuorille polville. Unesco on suojellut tätä vuodesta 2003, Slovenia maana liittyi ohjelmaan 2008.

Pajn Instituutin myötä syntyi idea perinnetalosta vuonna 2013. Sen kautta on siirretty tietoa perinteisen kuusipuisen veneen drevakin rakentamisesta, sepäntyöstä, pellavan viljelystä ja kutomisesta sekä perinteisen kuusipohjaisen öljyn tuotannosta.

Moni nuori on saanut tästä ammatin ja projekti on jo yhdistänyt yli 200 eri alan toimijaa.

Lue lisää Slovenia-Seuran nettisivulta: www.sloveniaseura.nettisivu.org.

Siellä on Ljoba Jencen raportti ja muutama kuva.

Yläkuva: Anton Lovko japerinnevene vesille, kuva: HeritageHouse
Kuva vasemalla: Ljoba Jence kävi Sibeliuksen museokodissa Ainolassa (Helena Päätalo)

Kertomus siitä miten yksi kreikkalainen käynnisti koko Slovenia-intoni seitsemäntoista vuotta sitten

Lena Björklund

Otin töistä opiskeluvapaata ja lähdin syyskuussa vuonna 2000 opiskelemaan Pohjois-Italiaan Udinen yliopistoon. Solmin siellä heti ystävyyssuhteen, joka on yhä voimassa. Opintotilaan astuessani minulle viittoiltiin energisesti. Se oli kreikkalainen Sotiria, joka halusi, että istuudun hänen viereensä. En tuntenut häntä enkä silloin vielä tiennyt, että hänestä tulisi paitsi ystäväni myös Slovenian-oppaani.

Sotiriakin oli vastikään tullut Udineen. Hänellä oli italialainen poikaystävä, juuri avopuolisoksi muuttunut, jonka hän oli tavannut Erasmus-vaihdossa Tanskassa. Sotirialle Tanska, Norja, Ruotsi ja Suomi olivat yhtä ja samaa Pohjolaa, joten kun istuin hänen viereensä hän tunsi turvallisen tanskalaisen henkäyksen.

Olimme paljon yhdessä, koska Sotirialla oli paljon aikaa ja minun päivittäinen opiskeluni päättyi usein varhain iltapäivällä.

Sotiria oli kemian opettaja Tessalonikista, mutta hän ei voinut opettaa Italiassa ilman täydennyskoulutusta. Hänellä oli oma auto ja vahva ajotaito. Se oli ansaittu Ateenan sekasortoisessa liikenteessä, missä hän oli oppinut ajamaan. Hän oli jo ehtinyt ihastua Sloveniaan. Oli käynyt siellä miehensä kanssa ja alkoi houkutella minuakin sinne. Udinesta ajoi Goriska brdan toskanatyyppiseen maisemaan 20-30 minuutissa. Sotiria oli ensimmäisen kerran ajanut sinne halvan bensan vuoksi, mutta oli nopeasti oppinut arvostamaan muutakin rajantakaista.

Goriska brdassa hyvän sään aikana

Joten lähdettiin. Syksyllä 2000 rajamuodollisuudet olivat yhä voimassa ja toisella puolen rajaa autoa kohti tuli kaksi kyllästyneen näköistä miestä, jotka halusivat nähdä passimme. Ojensimme ne ja miesten ilmeet kirkastuivat. Pientä vaihtelua, kreikkalainen ja suomalainen. Ei niitä iänikuisia italialaisia!

Ajettiin vehreän maiseman läpi kohti nykyään niin korumaista Smartnon linnoitusta. Se oli silloin vielä hyvinkin hylätyssä tilassa ja huonossa hapessa, mutta sen vieressä, ajotien laidassa, oli pari suurta jäteastiaa, jotka paljastivat, että Sloveniassa oli jo aloitettu lajitellun jätteen keräys. Ihastelimme astioita ja otimme kuviakin, sillä Udinessa moista käytäntöä ei vielä ollut.

Halusimme muiston retkestämme ja onneksi Smartnon vieressä oli tuolloin vielä toiminnassa kunnon sekatavarakauppa. Sieltä sai ruokaa tai astioita ja varmaan maatalousvälineitäkin, mutta tyydyimme kahvikuppeihin, joista sitten aina joimme kahvimme Udinessa, kun tapasimme. Sotiria kehui niitä aina.

Hän saattoi jo silloin sanoa lauseen, jonka muistan lukuisilta reissuiltamme Sloveniaan: ”Huomaatko, Sloveniassa on aina hyvä sää?”

Rajantakaiset viikonloppulounaat

Usein kävimme Sloveniassa kolmisin: Sotiria, miehensä Ruggero ja minä. Kävimme syömässä. Halvemmalla kuin Italiassa ja ehkä paremminkin. Sotiria kehui aina kaikkea: säätä, ruokaa, viiniä ja ruokapaikan henkilökunnan käytöstä. Sloveniassa on Italiaa mutkattomampi ravintolakulttuuri, se ehkä sai hänet tuntemaan olonsa kotoisaksi.

Kerran mentiin taas syömään Sloveniaan, nyt hiukan syvemmälle, Plaveen. Ruggero ja Sotiria olivat olleet siellä jo kerran ja halusivat sinne uudelleen. Siellä saattoi syödä taimenta hyvin monella tavalla valmistettuna. Söin elämäni ensimmäisen manteloidun taimenen.

Kun nyt etsin tuota ruokapaikkaa netistä, huomaan että sen nimi on

Gostilna pri mostu. Osoite on Vojkova ulica 2, 5210 Deskle, Slovenia. Näen kuvan talosta. Se ei ihan vastaa mielikuvaani. Ovat selvästi tuunanneet paikkaa. Mutta yhä siellä saa lähialueilta hankittuja taimenia monin tavoin: alkuruokana taimen voi olla marinoitu tai savustettu, piparjuurella tai vaahdotetulla karpalokastikkeella höystetty. Pääruokana sitä voi nauttia päärynöiden, saksanpähkinöiden tai viikunoiden kera. Tai manteleiden, tai prosciutton tai sinihomejuuston tai rosmariinin…

Nykyään paikassa järjestetään, näemmä, myös Slow food –ruokakursseja.

Patikoitiin kirsikkafestareilla

Yksi unohtumattomimmista käynneistä Goriska Brdassa oli viikonloppu, jolloin siellä oli Kirsikkakarnevaalit. Jätimme auton parkkiin ja vain kävelimme teitä pitkin talosta taloon, sillä lähes joka talon edustalla oli pieni tori: tuoreita kirsikoita, kirsikkamehua, monenmoisia kirsikkahilloja. Sää oli tietysti hyvä ja me vain kävelimme ja kävelimme, maistelimme ja maistelimme, ostimme herkkuja.

Kun nyt etsin netistä Gorska brdan kirsikkajuhlintaa huomaan, että jo 3. kesäkuuta siellä pidetään kirsikkapyöräilymaratonit. Viikonvaihteessa 3.-4.6. patikoidaan kirsikat mielessä kukkulalta kukkulalle eivätkä kirsikat siihen lopu, sillä seuravana viikonloppuna käynnistyy perinteinen kirsikkaparaati.

Kerran keväisenä arkipäivänä Sotiria sanoi: Eikö lähdettäisi Koperiin, meren äärelle? Huomautin varovasti, että sinne on aika pitkä matka (runsaat sata kilometriä). Nopeasti sinne ajaa, Sotiria kuittasi. Ja oli oikeassa. Udinesta ajaa rannikkoreittiä Koperiin tunnissa.

Niin me sitten istuimme siinä pienessä puistossa, joka on Koperin yleisen uimarannan vieressä. Sloveniassa on aina niin mukavaa, eikö olekin, Sotiria huokaisi tyytyväisenä. Siltä minustakin tuntui. Tuntui, että kevät oli jo paljon pidemmällä kuin Udinessa, vaikka merituuli vähän viileä olikin.

Ja sitten Sotiria suhaisi sata kilometriä takaisin kotiin Udineen hyvällä mielellä.

Oli ollut kiva päivä.

Ja sitten löytyivät luonnolliset viinit

Syyskuussa 2002 palasin Suomeen ja töihin, mutta kävin vielä kuutisen vuotta, monta kertaa vuodessa, suorittamassa tenttejä Udinessa. Vuonna 2006 kuulin italiansloveenista Franco Terpinistä. Hän kuulemma teki hyviä luonnollisia viinejä. Soitin, sovittiin treffit, laitoin pyöräni junaan, ja matkasin Goriziaan Italian rajaseudulle. Tapasin Terpinin, jolle sopi viiniensä maistattaminen vasta alkuillasta, joten pyöräilin Sloveniaan, Goricaan, odotellessani iltaa.

Terpinin avulla tutustuin kolmeen slovenialaiseen luonnollisen viinin tekijään: Branko Cotariin, Valter Mlecnikiin ja Aleks Klineciin. Nelikko oli muodostanut luonnollisten viinien tueksi yhdistyksen nimeltä Simbiosa.

Suomessa olin tutustunut parhaaseen Slovenian luonnollisten viinien asiantuntijaan, Jarno Malmbergiin. Hän kertoi auliisti kaiken minkä tiesi, kun vuonna 2011 aloin suunnitella viinimatkaa Sloveniaan kirjoittaakseni aiheesta johonkin aikakausilehteen.

Juttu ilmestyi helmikuussa 2012 Glorian ruoka&viinissä ja silloin olin jo saanut tietää, että Suomessa on Slovenia-seura ja olin liittynyt siihen. Saman vuoden kesän lopulla seura teki ensimmäisen viinimatkansa Sloveniaan. Tänä vuonna on vuorossa jo kuudes viinimatka.

Monet ovat Slovenia-kiinnostukseeni vaikuttaneet, mutta eniten mieleni tekee sanoa: kiitos Sotiria!

Sotiria on täydentänyt opettajakoulutustaan ja on nykyään töissä opettajana italialaisessa koulussa.

Kuva kirjasta Slovenian luonnonpuistot

Snežnikin linna

Kari Klemelä

Kuva: Kari Klemelä

Snežnik on yksi harvoista Slovenian linnoista, joissa on jäljellä alkuperäinen kalustus

Vain 20000 km2 kokoisessa Sloveniassa on 800-1000 linnoitusta, linnaa, kartanoa ja palatsia. Lähes joka kylästä löytyy ainakin raunio. Wikipedia luettelee yli 360 linnaa, joista olen vuosien varrella onnistunut kuvaamaan vasta alle 20 %.

Linnojen rakentamisen kulta-aika Sloveniassa oli 1100- ja 1200-luvulla. Niiden omistajat, vauraat feodaaliherrat, asuivat usein muualla, ja linnoista vastasivat heidän ministeriaalinsa ja vasallinsa. Joitain linnoja hallitsivat rajakreivit. Vuoden 1463 jälkeen linnojen lisäksi luostareita ja kirkkoja alettiin varustaa turkkilaisten hyökkäyksiä vastaan. Moni Slovenian ystävä on nähnyt Hrastovljen kirkon suojamuureineen ja kuolemantanssifreskoineen. Perinteisesti korkealle rakennettujen linnojen merkitys alkoi 1600-luvulla vähetä, sillä niitä pidettiin vaikeapääsyisinä, kosteina ja kylminä. Aateliset alkoivat rakentaa viihtyisämpiä palatseja alas laaksoihin. Monet linnat jäivät rappiolle. Sosialistisen Jugoslavian aikana linnat ja kartanot kansallistettiin ja osa muutettiin uusien feodaaliherrojen edustustiloiksi.

Slovenian itsenäistymisen jälkeen näitä vanhoja muistomerkkejä on kunnostettu EU-tuella tai yhdistysten voimin, kuten Ptujn lähellä sijaitsevaa Štatenbergiä, josta minulle tarjottiin muutama vuosi sitten jopa nimikkohuonetta vähintään tuhannen euron remonttilahjoitusta vastaan. Harmi, ettei ollut ylimääräistä rahaa. Monet linnat ja kartanot ovat jälleen myös yksityishenkilöiden, yritysten tai kuntien hallussa, joko uudessa loistossa tai odottamassa kunnostusta.

EU:n tukemista kulttuuriperintökohteista edustavimpia on Snežnikin linna Kozariščessa, 25

km Cerknicasta etelään. Bledin, Ljubljanan, Celjen ja Štatenbergin linnojen ohella se on yksi omasta "top-tenistäni". Linna tunnetaan jo 1000-luvulta, jolloin Ložin (saksaksi Laas) laakso siirtyi Aquileian patriarkaatille, ja se alkoi rakentaa linnoituksia suojaamaan tärkeitä kauppateitä. Tällainen tie kulki myös Snežnikin linnan ohitse Istrian ja Kvarnerinlahden suuntaan vielä meidän päivinämmekin upeiden ikimetsien halki. Linna sijaitsee lähellä paikkaa, joka oli asutettu jo roomalaisajalla ja josta Schönburg-Waldenburgien aikana (1853-1945) siirrettiin hautakiviä linnan sisäseiniin.

Snežnikin linnan varhaisin nimeltä tunnettu haltija oli 1269 mainittu Aquileian ministeriaali Meynardus de Sneperch eli Meinhard von Schneberg (Schneberg > Snežnik > Lumivuori). Hän kuului vanhaan Sternbergin sukuun, joka oli kärnteniläisen Heunburgien kreivillisen suvun sivuhaaraa. Linnan myöhempiä omistajia olivat mm. Lambergit ja Eggenbergit. Vuonna 1669 sen osti ruhtinas Johann Weikhard Auersperg (slovenialaisittain Janez Vajkard Auersperg), ja hänen suvultaan se siirtyi ensin Lichtenbergeille ja 1853 huutokaupalla saksilaiselle ruhtinaalle Otto Victor von Schönburg-Waldenburgille (1785-1859).

Monet Snežnikin omistajista ovat minulle kaukaista sukua Euroopan keskiajan ylhäisaatelin kautta. Auerspergien ja Lichtenbergien jälkeläisistä tunnen Mojca Š:n, jonka isoisoisä oli Slovenian viiden centin kolikon kylväjäaiheen alkuperäinen valokuvaaja August Berthold (1880-1919).

Otto Victorin poika Georg (1828-1900) peri linnan 1859 ja uudisti sen täydellisesti kesäasunnoksi ja metsästysresidenssiksi. Hän lisäsi rakennukseen yhden kerroksen, kaksi kulmatornia ja terassin ja kohotti muureja. Lisäksi hän kalusti linnan ja rakennutti ympärille englantilaistyylisen puiston. Yksi huoneista on kalustettu egyptiläiseen tyyliin. Hän tuotti linnan ympäristöön peuroja ja istutti lampiin taimenia. Metsiin

hän antoi raivata polkuja ja palkkasi metsänvartijoita. 1869 hän avasi linnaan Slovenian ensimmäisen metsäkoulun, joka kuitenkin suljettiin jo 1875. Ruhtinas aloitti myös Ložin laakson teollistamisen perustamalla ensimmäisen höyrysahamyllyn.

1902 Snežnik siirtyi Georgin esikoisen Hermannin (1865-1943) omistukseen. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen tilukset jaettiin Rapallon sopimuksessa Italian kuningaskunnan ja Serbien, kroaattien ja sloveenien kuningaskunnan kesken. Ruhtinas Hermann kuoli 1943 Hemsdorfin sukulinnassa Dresdenin lähellä. Toisen maailmansodan aikana linna vaihtoi miehittäjää monta kertaa, mutta nokkela pehtori onnistui kuulemma säilyttämään sen kalustoineen koskemattomana – näin kertoi linnan opas huhtikuussa. 1945 linna kansallistettiin ja muutettiin Jugoslavian valtiojohdon metsästysmajaksi. 1983 siitä tehtiin museo. 2005- 2008 linna kunnostettiin täydellisesti. Alkuperäinen von Schönburg-Waldenburgien aikainen kalustus on yhä jäljellä, toisin kuin Slovenian muissa linnoissa, joista monia partisaanit tuhosivat toisen maailmansodan aikana estääkseen niitä joutumasta miehittäjän haltuun.

Upea nelikerroksinen linna on avoinna vuoden ympäri. 45 minuuttia kestävät opastukset ovat tasatunnein, huhtikuun alusta syyskuun loppuun kello 10-18 ja talvikaudella 10-16. Pääsymaksu aikuisilta on 5 euroa, perhelippu 12 euroa. Viidennessä, pohjakerroksessa, oli huhtikuussa sota-aiheinen valokuvanäyttely.

Linnaa ympäröi vasemmalla lampi ja oikealla puro, jonka varresta bongasin kymmenkunta minulle tuntematonta kasvilajia. Sisään mennään siltaa pitkin komean portin kautta. Liputoimisto ja matkamuistomyymälä ovat portin oikealla puolella. Henkilökunta on hyvin

ystävällistä. Linnan aulassa on haarniskoja, omistajasukujen vaakunoita, roomalaisia hautakiviä ja metsästyssaaliita. Pihaa ja ulkorakennuksia reunustaa suuri kastanja- ja lehmuspuisto ulkorakennuksineen.

Sisällä linnassa ei saa valokuvata. Sain poikkeusluvan omaan käyttöön, mutta minulla ei ole lupaa julkaista sisäkuvia. Suosittelen linnan omaa sivustoa, jolla on runsaasti lisätietoja ja kuvia huoneista.

Snežnikiin pääsee helpoiten pohjoisesta Postojnasta ja Cerknicasta. Kaunis reitti on myös länsisuunnasta Skočjanista metsien halki ja vuorten yli Mašunin kautta. Seikkailijat voivat kokeilla eteläistä reittiä Ilirska Bistricasta Sviščakin kautta. Komeita metsiä uhkeimmillaan, mutta viimeiset kilometrit ennen Mašunin risteystä jatkuvasti kapenevaa metsätietä jyrkän rotkon partaalla, GPS:n sekoillessa. Vaimoni ajoi rohkeasti, mutta itse suljin silmät toivoen, ettei vastaan tule toista autoa. Mihin siinä olisi peruuttanut?

Claudio Magrisin Mikrokosmoksissa on tarina Snežnikin linnasta.

Snežnikin linnan sivut englanniksi: http://www.nms.si/index.php?Itemid=56&option=com_content&view=article&id=325&lang=en

Schönburg-Waldenburgeista saksaksi: http://www.br.de/br-fernsehen/sendungen/alpen-donau-adria/sneznik-innerkrain-100.html

Luettelo Slovenian linnoista sloveeniksi: https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_gradov_v_Sloveniji

Kuva: Kari Klemelä

Muistoja Sloveniasta

Pirkko Huuskonen

Olemme maistelleet Sloveniaa pieninä annoksina vuodesta 2006 alkaen. Aiempina vuosina tutuiksi ovat tulleet Ljubljanan vanhakaupunki, koillis-Slovenian Maribor ja Ptuj, rannikon Isola, Portoroz ja Piran, hiihtokohde Granska Gora ja tietysti ”taianomainen Bled, jossa jokaisen pitäisi käydä ainakin kerran elämänsä aikana” (Lonely Planet).

Slovenia on luontomatkailijan aarreaitta. Bledissä järvi- näkymien lisäksi viehättää Soteska Vintgarin kapea sola, jonka läpi virtaa Radovna-joki. Vintgar sijaitsee 4 km Bledistä luoteeseen ja tämä lyhyt vaellus sopii huonompikuntoisellekin.

Aivan yhtä sykähdyttävä paikka on Bohinjska jezera eli Bohinj- järvi.

Juliaanisten Alppien alueella Bohinj’n laaksossa. Se on osa Triglavin kansallispuistoa.

Portorozin lähellä sijaitsevat Secovljen suola- altaat ovat retken arvoisia. Merisuolan talteenotto on kautta aikain ollut Adrian rannikolla merkittävä elinkeino. Altaille viedään safaribussilla, ja tuo lyhyt ajelu on lapsiperheille mukava lisä. Samalla kannattaa tutustua Portorozin Seca-niemellä sijaitsevaan Forma Viva patsaspuistoon: yli 120 kiviveistosta. Suositeltava majoituskohde Portorozin rinteessä on Pension Silvia, ja sen vieressä on ehdoton kulinaristin ruokapaikka.

Viime kesänä tutustuimme ensin Trzicin idylliseen pikkukaupunkiin, joka sijaitsee vähän ennen Itävallan rajaa. Jos joku sattuu samoja teitä kulkemaan, suosittelemme lounaspaikaksi Podljubelin kaupungissa sijaitsevaa Costilna Ankele nimistä ravintolaa, jossa ruoka oli herkullista ja isompikin bussiseurue mahtuu syömään. Podljubelin pohjoispuolella on Mauthausenin natsi-Saksan keskitysleirin muistomerkki. Karawanks-vuorten Loibl-solan läpi kulkevan Ljubeljin tunnelin rakennustyöt teetettiin natsien poliittisten vankien pakkotyöllä. Planican talviurheilukeskus ja sen mäkihyppymuseo olivat mielenkiintoinen kohde. Museossa oli tarinaa lentomäen mestareista, ml. Matti Nykäsestä, Toni Niemisestä ja muista suomalaisista.

Radovljican kaupunki tunnetaan keskiaikaisista rakennuksistaan ja freskoistaan. Siellä on mm. Slovenian ainoa säilynyt puolustusvallihauta.

Linhartin aukion talot olivat kauniita ja seinämaalauksin koristeltuja. Pyhän Kantiuksen kirkon alapuolella on pyhimykseksi julistetun Edith Steinin kappeli, joka oli alkujaan II maailmansodan aikainen saksalainen bunkkeri. Edith Stein oli filosofi ja karmeliittanunna, nykyisin EU:n suojeluspyhimys. Sotahistoriasta kiinnostuneiden kannattaa etsiä II maailmansodan aikainen joukkohautauspaikka: Grobišče Andrejčevo polje, vaikka me emme siellä käyneetkään.

Läheltä Blediä löytyy Moste Reservoir ja Ribiska Druzina, perhokalastajien suosima taimen- ja forellikalastuspaikka. Sava Dolinka-joen vesi on kirkasta, joten ei ihme, että kalatkin viihtyvät.

Kranj tunnetaan Slovenian ainoasta keskiajalta säilyneestä puolustustornistaan. Kranj sijaitsee kohdassa, jossa Sava Dolinka ja Sava Bohinjka kohtaavat ja laskevat Sava-jokeen.

N. 30 metriä korkea Kokran kanjoni kulkee kaupungin läpi ja jyrkkiä portaita pääsee alas ihailemaan näkymiä ja veden solinaa. Kansallisrunoilija France Preseren patsas ja museo sijaitsevat Kranjissa.

Keskiaikainen Skofja Loka sijaitsee Sava Dolinka – joen rannalla. Käyntimme jäi lyhyeksi, mutta 600 vuotta vanha Kapusiinisilta ja kapusiiniluostari hallitsevat näköalaa ja vanha kaupunki oli näkemisen arvoinen.

Viime kesän parhaiten muistoihin jäänyt kohde sijaitsi Bistrassa, n. 10 km Ljubljanasta lounaaseen. Siellä sijaitsee Slovenian Tekniikan Museo – unelmakohde päiväretkeksi. Siellä on esillä koko teollisen historian moninaisuus: traktorien, junien, autojen, mopojen, moottoripyörien ja polkupyörien mallit niiden ensimmäisistä malleista nykyaikaan asti, mm. 15 marsalkka Titon käytössä ollutta autoa. Slovenian moottoripyöräkerhot olivat tutustumassa varhaisiin Harley Davidsoneihin ja paikallisiin "Pappa-Tuntureihin" samana päivänä. Museossa esiteltiin kattavasti Slovenian teollisuudenalojen kehitystä, fysiikan ilmiöitä ja oma osastonsa oli myös Slovenian eläinlajeille, joita esiteltiin täytettyjen eläinten muodossa. Lähtiessä ostin muistoksi englanninkielisen kirjan, joka kertoo sadun muodossa museon tarinan. Luen sitä uudelleen ja uudelleen lapsenlapsilleni, jotka kuuntelevat tarinaa hievahtamatta alusta loppuun. Ehkä jonain päivänä heidän vanhempansa vievät heidät matkalle Sloveniaan ja tuohon museoon!

Matkoilla mukana,
Pirkko ja Mauri Huuskonen / Kaikki kuvat: Pirkko ja Mauri Huuskonen

Sirpa Spoljaric

Postojnan olminpoikaset kasvavat

Olmi (Proteus anguinus) on sokea salamanteri, joka elää karstimaiden maanalaisissa vesistöissä ja järvissä. Sen pituus on 25–30 cm. Olmin ruumis on pitkulainen ja sen raajat ovat heikosti kehittyneet. Eturaajoissa on kolme sormea ja takaraajoissa kaksi varvasta. Olmilla on kolme ulkoista kidusparia ja kidukset ovat punaiset. Olmin vaalea väri tummenee auringonvalossa. Olmi syö pieniä virran mukanaan tuomia eliöitä, kuten hyönteisiä ja pieniä äyriäisiä. Yleensä olmi synnyttää eläviä poikasia, mutta yli +15 asteen lämmössä se voi myös munia.

Vesien saastuminen ja keräilijöiden toimet ovat vähentäneet lajin kantaa. Olmi on sukunsa ainut laji.

Viime syksynä Postojnan tippukiviluolan akvaariossa olmi muni ensi kertaa ja nyt munista on kuoriutunut 21 hyvinvoivaa pikku olmia. Pikkuiset ovat luolan henkilökunnan mukaan aivan äitinsä näköisiä mutta vain noin kuuden senttimetrin mittaisia. Olmilapsilla ovat vielä silmät näkyvillä, mutta ajan mittaan iho tulee peittämään silmät, jotka ovat luolien pimeissä jokivesissä tarpeettomia.

Halla kurittaa Sloveniaa

Slovenian hedelmä- ja viinitarhat ovat viime vuoden tapaan jälleen kärsineet sekä rakeista että kylmästä loppukeväästä ja hallasta. Pahiten ovat kärsineet maan länsi- ja luoteisosien mäkiset ja vuoristoiset hedelmän- ja viininviljelysalueet. Myös koko maan hunajasato jäi vuonna 2016 puoleen normaalista ja saman odotetaan toistuvan kuluvana vuonna. Talven aikana 20 prosenttia mehiläisyhdyskunnista kuoli kylmyyden takia. Hunajatuotantoon vaikuttaa myös se, että akaasian, lehmuksen ja kastanjan kukinta on onnistunut kylmyyden johdosta huonosti.

Viljelijöiden liitto on ehdottanut riskirahaston perustamista korvausten maksamiseksi luonnontuhojen uhriksi joutuneille viljelijöille ja luonnonolosuhteista johtuvien tuhojen ennalta ehkäisyyn. Vuoden 2017 osalta menetykset pitäisi voida huomioida verovähennyksinä. Liitto on jättänyt maatalousministeriölle ehdotuksensa kiireellisistä toimenpiteistä viljelijöiden toimintaedellytysten parantamiseksi:

• Luonnontuhojen vaikutusten vähentämiseksi olisi viljelmien sadetus, suojaverkkojen rakentaminen ja kastelujärjestelmät saatava kuntoon valtion tuella. Viljelijöiden lainojen takaisinmaksuaikaa ja ehtoja tulisi voida kohtuullistaa luonnonvahinkojen sattuessa.

• Valtion tulisi laatia selkeä investointisuunnitelma siitä, kuinka valtion ja EU:n rahoitusta suunnataan tuhojen ehkäisyn kustannuksiin, kuten sadetuksen järjestämiseen, suojaverkkojen ja kastelujärjestelmien rakentamiseen.

• EU:n maataloustukea pitäisi käyttää nykyistä enemmän maaseudun kehittämiseen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamien vaurioiden ehkäisyyn.

• Seuraavassa valtion talousarviossa tulee varata riittävästi rahaa hedelmä- ja viinitiloille viljelmien nykyaikaistamiseen, toiminnan kattavaan vakuuttamiseen nykyistä paremmin ja siihen, että tuhoista kärsivät viinintuottajat voisivat rahoittaa rypäleiden oston toisilta viinialueilta.

Slovenian viljelijät saivat toukokuussa 2017 ensimmäiset korvaukset vuoden 2016 tuhoista. Ensin tuhoja korvataan vuoristoseutujen viljelijöille. Viime vuoden tuhoista kärsineet tilat ovat joutuneet ottamaan velkaa selviytyäkseen ja tänä keväänä heitä kohtasi uusi luonnonkatastrofi. Osa viljelijöistä on joutunut vararikkoon vuoden 2016 tuhoista aiheutuneiden menetysten takia. Monet viljelijät ovat sitä mieltä, että tehdyissä tarkastuksissa tuhot arvioitiin todellista pienemmiksi. Viranomaiset ovat luvanneet korjata virhearviot, mutta toistaiseksi näin ei ole tapahtunut.

Naapurimaassa Itävallassa on luonnontuhoihin varauduttu paremmin. Siellä noin 20 000 hehtaarin viiniviljelmät on onnistuttu suojaamaan jäätymiseltä sadetuksella. Valtio korvasi Itävallassa viime vuoden tuhoista kärsineille 2500 €/hehtaari, jos tuhon katsottiin olevan 75% ja 4000 €, jos tuho oli laajempi.75%:sta. ja 4000 € jos tuho oli laajempi.

Kuvat: Henrik Harjula

Cvicek

Frelihin satavuotias viinitila Sentrupertista, Dolenskan alueelta sai Lontoossa Decanterin Comendet-mitalin Cvicek-punaviinistään. Samalla Decanter palkitsi Frelihin kuohuviinit Frelih Brut 2008 ja Frelih brut rose 2009, molemmat pronssimitalilla. Cvicekiä ei aikaisemmin ole arvioitu isoissa kansainvälisissä tapahtumissa, mutta Frelihin tilan viinien valmistuksesta vastaava enologi Uros Polcina ehdotti osallistumista, sillä hän on halunnut tehdä Cvicekistä salonkikelpoisen viinin. Moni suomalainen Cvicekiä kokeillut pitää viiniä laihana ja hapahkona ja Sloveniassakin sitä pidetään halpana paikallisten juomana.

Tilaa johtaa nykyisin Veronika Frelih. Miehensä kuoleman jälkeen Veronika päätti hankkia tilalle asiantuntevan viinien kehittäjän ja palkkasi enologi Uros Polnican, jonka käden jälki alkaa nyt näkyä tuotannossa. Polnica työskenteli aiemmin Veraldin viinitilalla Kroatiassa, missä hänen valmistamansa Teran valittiin Lontoossa vuoden viiniksi yli 50 punnan hintaluokassa. Polnica on nyt hankkinut Frelihin tilalle 40 vanhaa barrique-tammitynnyriä viinien kypsytykseen, jotta viinien makua voidaan edelleen kehittää.

Frelihin perhetilan viiniviljelmät käsittävät 4,5 hehtaaria, jolla kasvaa 23 000 köynnöstä. 1980-luvulla tilalla alettiin pullottaa Cvicekiä ja samoihin aikoihin ryhdyttiin valmistamaan kuohuviinejä. Tilalla tuotetaan myös pieniä määriä Modra Frankinjaa ja Zeleni Silvanecia. Tilalla on viinikellarin lisäksi gostilna.

Luomutuottajat kaipaavat tukea

Slovenialaisten into luomuviljelyyn hiipuu, sillä yksityiset maatalousyrittäjät kokevat etteivät saa riittävästi tukea toimintaansa. Luomuviljelijöiden määrä ja ekologiseen viljelyyn käytetty pinta-ala lähtivät Sloveniassa laskuun viime vuonna. Vuoden 2015 alussa ekoviljelijöitä oli 3500. Määrä putosi vuodessa noin 600:lla.

Suurimmat ekologisesti tuotetut elintarvikeryhmät ovat liha, kananmunat ja maitovalmisteet, jotka tuotetaan suurissa yrityksissä ja joille myös pääosa maatalouden tuesta maksetaan. Pienet yksityiset maatilat joutuvat lunastamaan kalliin luomusertifikaatin, mutta eivät saa riittävästi apua tai tietoa siitä, mitä ekoviljelijöiltä edellytetään tai kuinka ja missä tuotteita voisi markkinoida. Pienten tilojen mahdollisuus satsata tietotekniikkaan on myös rajallinen. Investoinnit ovat pientilojen kapasiteettiin nähden suuria.

Koko Sloveniassa on vain kolme ekologisen viljelyn neuvontaan tarkoitettua tahoa. Etenkin ekoviljelijät kokevat, että tuotteiden markkinointi on vaikeaa vaikka esim. julkisten laitosten tulisi käyttää vähintään 10 % ruoan raaka-aineesta biotuotteita. Suurin osa ekologisesti tuotetuista raaka-aineista hankitaan ulkomailta. Asianmukaisen tiedotuksen puutteesta kertoo sekin, että monet kuluttajat eivät edelleenkään ymmärrä, mikä ero on lähituotteella ja luomutuotteella. Sloveniassa tuottajat ovat pientiloja, joilla ei ole kanavia tai kokemusta tiedottaa tuotteistaan tai markkinoinnista suurille organisaatioille eikä yhteistä, heitä edustavaa tahoa. Pääosa tuotteista myydään suoraan tilalta tai paikallisilta toreilta.

Uusia tuotteita hunajasta

Erilaiset hunajatuotteet ovat Slovenialle ominaisia, sillä hunajaa tuotetaan runsaasti. Medenka-niminen start up-yritys Slovenska bistricasta toi viime syksynä myyntiin uudenlaisen hunajatuotteen, jossa kuivajäädytetyistä hedelmistä ja marjoista jauhettu pulveri sekoitetaan hunajaan, joka sitoo hedelmäjauheen. Seos pakataan noin 1 cm läpimittaiseen ja 15 cm pitkään muovipilliin, josta herkun voi imeä ilman että kädet sotkeutuvat hunajaan. Kuivajäädytyksen ansiosta hedelmien ja marjojen vitamiinit ja mineraalit säilyvät hyvin. Tästä vitamiinipommista on talven aikana tullut suosittu makupala ja vaihtoehto perinteisille makeisille. Tuotantoa onkin tarkoitus kasvattaa. Kuvassa Medenkan hunajapillejä.

Savuöljy

Huhtikuussa 2017 järjestettiin Izolassa perinteinen oranssiviinien esittely, jonka yhteydessä esiteltiin myös ensi kerran savustettu ekologinen oliiviöljy. Öljyä valmistaa Jemkon ekotila Bertokissa, Koperin lähettyvillä. Öljy haluttiin esitellä siksi, että monet Slovenian huippukokit ovat siitä kovin innoissaan. Öljy on ns. cuvee, sekoitus eri oliiviöljyistä, sillä Jemkon tilalla kasvatetaan useita oliivilajikkeita. Tilalla on luomusertifikaatti oliiviöljyjen valmistukseen. Tilan päätuote on kylmäpuristettu neitsytoliiviöljy. Öljyä valmistetaan 2000-3000 litraa vuodessa. Jemkon tila on maailman parhaitten oliiviöljyn tuottajien Flos Olei- listalla, ja voitti äskettäin Veronassa Sol d'Oro- palkinnon, jota oliiviöljyn valmistajat arvostavat. Tänä vuonna tila on lisäksi voittanut Lontoossa kultamitalin. Tilan appelsiinilla tai sitruunalla maustettuihin oliiviöljyihin kelpaavat luonnollisesti vain ekologisesti kasvatetut hedelmät. Savuöljy valmistetaan kylmäsavustamalla. Savustaminen kestää viikon. Öljy on melko voimakkaan makuista ja kokit käyttävät sitä pieninä määrinä maustamaan eri ruokia. Suurin osa tilan tuotannosta myydään Sloveniassa, jonne myös tuodaan oliiviöljyjä, sillä maassa tuotetut oliiviöljyt eivät riitä kattamaan kysyntää.

Kuva kirjasta Slovenian luonnonpuistot

Slovenia-Seuran tiedoteen ovat tehneet:

• Aineiston kokoaminen ja editointi: Helena Päätalo

• Julkaisun ulkoasu ja taitto: Andreja Valtanen

Kesäkuu 2017